

Natuurtoets compensatiemaatregelen De Valouwe, Ede

Bosgroep Midden Nederland

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Ede
Titel: Natuurtoets compensatiemaatregelen De Valouwe, Ede
Status: Definitief
Datum: Mei 2015
Auteur(s): Ir M. van Os
Foto's: M. van Os
Kaartmateriaal: Copyright © 2015, Dienst voor het kadaster en openbare registers, Apeldoorn
Projectnummer: 15.30.10265.01

© Coöperatie Bosgroep Midden Nederland u.a., mei 2015

Postbus 8135

6710 AC EDE

t (0318) 67 26 26

f (0318) 67 26 27

www.bosgroepen.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Werkwijze	6
3	Beschrijving plangebied en beoogde ontwikkelingen	7
	3.1 Afbakening plangebied	
	3.2 Deelgebied 1	
	3.3 Deelgebied 2	
	3.4 Deelgebied 3	
	3.5 Deelgebied 4	
4	Toetsing aan de Flora- en faunawet	12
	4.1 Voorkomen van beschermde soorten	
	4.2 Effecten van de voorgenomen maatregelen	
	4.3 Conclusie	
5	Toetsing aan de Natuurbeschermingswet	14
	5.1 Voorkomen van beschermde habitattypen en soorten	
	5.2 Effecten van de voorgenomen maatregelen	
	5.3 Conclusie	
6	Toetsing aan het Gelders Natuurnetwerk (GNN)	16
	6.1 Voorkomen van wezenlijke kenmerken en waarden	
	6.2 Effecten van de voorgenomen maatregelen	
	6.3 Conclusie	
7	Conclusies	19
	Literatuur en websites	20

Bijlage 1 **Kaart Inrichtingsplan**

Bijlage 2 **Historische kaarten**

Bijlage 3 **Bodemprofielen**

Bijlage 4 **Habitattypen en soorten Natura2000 Veluwe**

1 Inleiding

Aanleiding

Voor voorgenomen ontwikkelingen op het Landgoed De Valouwe is een herziening van het bestemmingsplan Natuurgebied Veluwe nodig. Het gaat om de nieuwbouw van een woning en formalisering van bestaand gebruik. Voor deze ontwikkelingen is een compensatieplan opgesteld door het Schoutenhuis. Het compensatieplan heeft betrekking op 4 deelgebieden op het Landgoed De Valouwe van dhr. J.H. Schlimmer. Volgens het compensatieplan wordt circa 7,15 ha landbouwgrond omgevormd naar natuur. Deze omvorming vormt dus een onderdeel in een groter geheel van planvorming voor De Valouwe.

Voor de herziening van het bestemmingsplan moeten de voorgenomen compensatiemaatregelen worden getoetst aan de natuurwetgeving. De gemeente Ede heeft de Bosgroep Midden Nederland gevraagd deze toetsing uit te voeren en tevens om de ecologische haalbaarheid en effectiviteit van de voorgestelde compensatie te beoordelen.

Toetsingskader

Voor de toetsing aan natuurwetgeving zijn van toepassing:

1. Flora- en faunawet: deze is overal van toepassing.
2. Natuurbeschermingswet: het plangebied ligt in het Natura2000 gebied Veluwe.
3. Gelders Natuur Netwerk (GNN): het plangebied maakt hiervan onderdeel uit.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de werkwijze beschreven. Hoofdstuk 3 bevat een beschrijving van het plangebied en de beoogde ontwikkelingen. Per deelgebied is een beschrijving opgenomen van het gebied, de historie, de bodem, de beoogde ontwikkeling en een conclusie over de haalbaarheid van de ontwikkeling. Hoofdstuk 4 bevat de toetsing aan de Flora- en Faunawet, hoofdstuk 5 de toetsing aan de Natuurbeschermingswet en hoofdstuk 6 de toetsing aan het Gelders Natuur Netwerk (GNN). In hoofdstuk 7 zijn de conclusies opgenomen.

2 Werkwijze

Bureaustudie

Als voorbereiding op het veldbezoek zijn de data uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geanalyseerd, zoals ontvangen van de gemeente. Van alle waargenomen beschermde soorten en Rode-lijstsoorten in de omgeving van De Valouwe is op kaart nagegaan in hoeverre deze kunnen voorkomen in de vier deelgebieden van het plangebied of in de directe omgeving.

Veldbezoek

Het veldbezoek heeft plaatsgevonden op 24 april 2015. Marjolein van Os, ecooloog van de Bosgroep Midden Nederland heeft samen met de eigenaar dhr. J.H. Schlimmer de vier deelgebieden en omgeving bezocht. Bij het veldbezoek is met behulp van grondboringen inzicht gekregen in de bodemopbouw van de vier in te richten deelgebieden. Tevens is gelet op huidige ecologische waarden en potenties en op aanwezigheid van en geschiktheid voor beschermde soorten.

Haalbaarheid

Aan de hand van historische kaarten (gebruik in het verleden), bodemopbouw, huidige ecologische waarden en ligging in de omgeving zijn de mogelijkheden voor realisatie van de beoogde natuurdoelen beoordeeld.

Toetsing natuurwetgeving

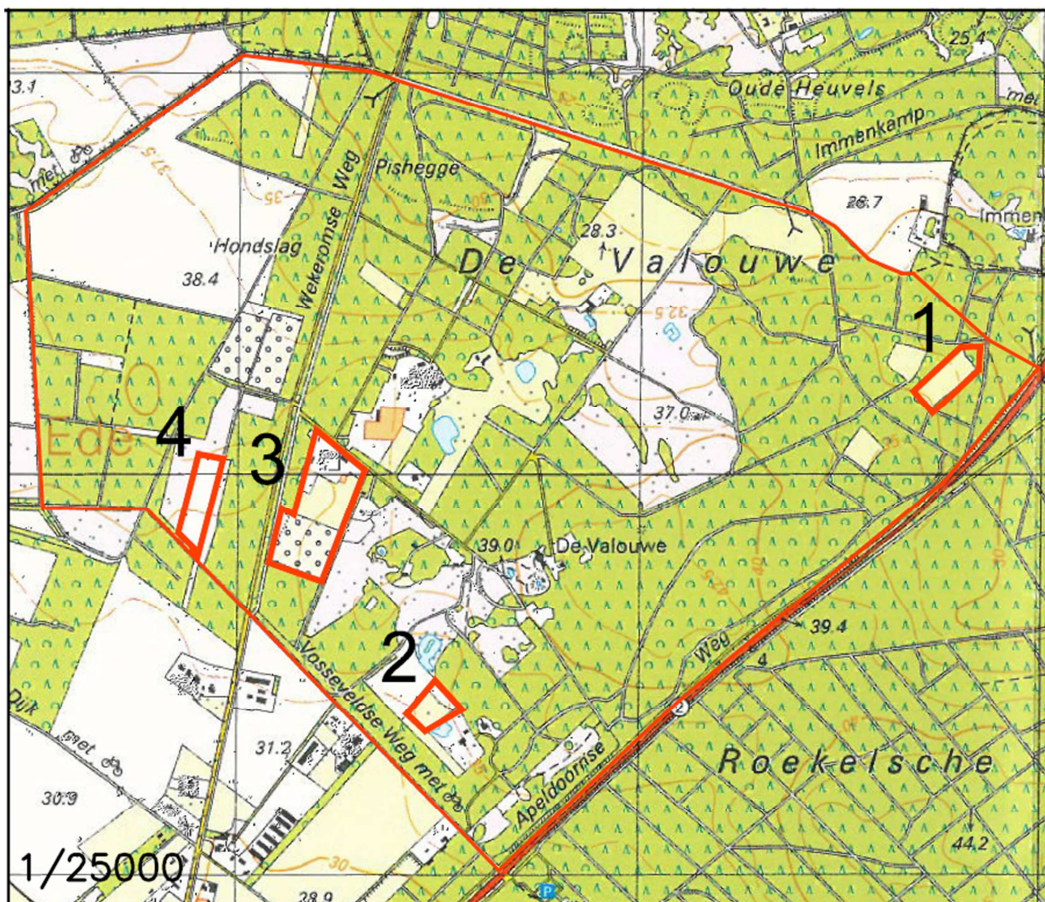
De toetsing is verricht op basis van de data uit de NDFF en van een inschatting van de geschiktheid van het habitat voor beschermde soorten. Voor de Flora- en Faunawet zijn de effecten op beschermde soorten bepaald. Voor de Natuurbeschermingswet gaat het om effecten op de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Via de effectenindicator van Alterra zijn de effecten beschreven. Voor het GNN zijn de effecten op de “wezenlijke kenmerken en waarden (kernkwaliteiten en milieucondities)” van het Gelders Natuurnetwerk bepaald. Hiervoor is gebruik gemaakt van de Omgevingsverordening Gelderland en de Omgevingsvisie Gelderland (Provincie Gelderland, 2013 en 2014).

3 Beschrijving plangebied en beoogde ontwikkelingen

3.1 Afbakening plangebied

De Valouwe is opgedeeld in meerdere eigendommen. Deze toetsing betreft het Landgoed De Valouwe van dhr. J.H. Schlimmer. Het plangebied bestaat uit 4 deelgebieden op het landgoed (figuur 1).

Figuur 1. Ligging plangebied (Bron: 't Schoutenhuis 2015)

Bijlage 1 bevat de kaarten uit het inrichtingsplan. De historische kaarten zijn opgenomen in bijlage 2. In bijlage 3 zijn de foto's van de bodemprofielen opgenomen.

Historie van het landgoed

Op de kaart van 1830 - 1850 bestond vrijwel het hele landschap op de locatie van Landgoed De Valouwe en in de omgeving uit heide. Alleen het Edese Bos, tussen de huidige Valouwe en het dorp Ede, bestond al uit bos, evenals de noordoosthoek van het landgoed (Roekelse Bos). In 1914 waren reeds enkele bospercelen op de locatie van het landgoed aanwezig. Het grootste deel bestond nog uit heide. Het landgoed is in 1928/1929 aangekocht door dhr. J.W. Schlimmer senior. Op de kaart van 1931 is een groter deel bebost. De huidige contouren van het landschap waren al enigszins herkenbaar. Er waren nog geen akkers aanwezig en de oppervlakte heide was groter dan nu.

3.2 Deelgebied 1

Beschrijving deelgebied

Dit deelgebied ligt in de noordoostelijke punt van het landgoed. Het betreft een akker waar vorig jaar nog graan werd geteeld. De akker is twee jaar geleden voor het laatst bemest. Het perceel ligt nu braak en is spontaan begroeid geraakt met onder meer Gestreepte witbol en wat Pitrus. Rondom wordt het perceel omgeven door Douglas.

Historie

Op de topografische kaarten van 1914, 1931 en 1951 is deelgebied 1 niet als zodanig herkenbaar. Deze hoek van het landgoed bestaat al sinds voor 1850 geheel uit bos (Roekelse Bos). Wel was hier in 1951 een landbouwperceel aanwezig, dat deels de locatie van deelgebied 1 kruist. De akker van deelgebied 1 is pas na 1995 aangelegd. Ten noordoosten van deelgebied 1 was in 1951 een klein heideperceel aanwezig. Dit gedeelte bestaat nu uit bos.

Bodem

De bodem bestaat uit een donkere organische bovengrond van 25 – 30 cm, vervolgens een bruine inspoelingslaag van 25–30 cm en daaronder geel zand. Het geheel bestaat uit fijn zand met weinig grind. Dit deelgebied ligt in het gedeelte van het landgoed met Holtpodzolgrond met leemarm tot zwak lemig fijn zand (Y21 gt VII).

Beoogde ontwikkeling

Volgens het compensatieplan wordt dit perceel een natuurakker (1,30 ha) met oude akkergewassen. De inrichting zal bestaan uit jaarlijks ploegen, inzaaien met graan en oogsten. Langs de noordwestrand wordt door uitrasteren spontane ontwikkeling van een zoom- en mantelvegetatie gerealiseerd (0,10 ha). Hier worden soorten als Zomereik, Ruwe berk, Braam, Eenstijlige meidoorn, Sleedoorn en Brem verwacht. In de noordoostpunt worden enkele zich spontaan vestigende bomen gehandhaafd. Er wordt een halfverhard pad in noord-zuidrichting door de akker aangelegd, in aansluiting op bestaande paden.

Conclusie haalbaarheid

Een natuurakker is op deze locatie zeker haalbaar. Door het voormalige gebruik als akker is de bodem hiervoor al geschikt (voedselrijke bovengrond). Er zijn geen historische aanknopingspunten voor aanleg van een akker, behalve in de recente geschiedenis van het perceel. Wel draagt een natuurakker bij aan de landschappelijke variatie en heeft een ecologische waarde voor zoogdieren en insecten. Op deze oude boslocatie zou ook ontwikkeling naar natuurlijk bos kunnen worden overwogen.

Voor de zoom- en mantelvegetatie is spontane vestiging van soorten als Eenstijlige meidoorn, Sleedoorn en Brem niet snel te verwachten. Door de nabijheid van Douglas wordt hier ook vestiging van Douglas verwacht. In elk geval is dus bij spontane ontwikkeling een goede nazorg nodig om ongewenste opslag te verwijderen. Wellicht kan door (gedeeltelijke) aanplant de vestiging van gewenste soorten een handje worden geholpen.

3.3 Deelgebied 2

Beschrijving deelgebied

Van dit voormalige landbouwperceel is de bovengrond dit najaar al verwijderd. Het bestaat nu dus uit kaal zand. Het perceel grenst grotendeels aan open grasland, deels aan bos en deels al aan heide.

Historie

In 1931 maakte deelgebied 2 onderdeel uit van een groter heideveld. Op de topografische kaart van 1951 is dit deelgebied in gebruik genomen als akker, aan twee zijden grenzend aan heide.

Bodem

De bodem bestaat enkel uit zeer grof, grindrijk zand, aangezien de bovengrond tot op de minerale ondergrond is verwijderd. De bodem behoort tot het bodemtype Holtpodzolgrond met grof zand met grind ondieper dan 40 cm beginnend (gY30 gt VII).

Beoogde ontwikkeling

Volgens het compensatieplan wordt hier droge heide ontwikkeld (0,85 ha). Enkele bestaande, verspreide bomen worden gehandhaafd. Aangezien de bovengrond al is verwijderd zijn geen verdere inrichtingsmaatregelen nodig.

Conclusie haalbaarheid

Dit gebied is in het verleden tot ergens tussen 1931 en 1951 heide geweest. Bovendien grenst het deels al aan heide. De bovengrond is inmiddels al verwijderd, tot op de minerale ondergrond (dit is goed te zien aan het bodemprofiel). Het aanwezige reliëf is gehandhaafd. Zowel vanuit de historie als de huidige uitgangssituatie is het ontwikkelen van droge heide hier zeker haalbaar.

3.4 Deelgebied 3

Beschrijving deelgebied

Dit deelgebied bevindt zich op het terrein van de voormalige steenfabriek. Het bestaat grotendeels uit matig voedselrijk grasland met algemene soorten als Engels raaigras, Witte klaver, Gewone hoornbloem, Gewone paardenbloem, Kropaar, Hondsdraf, Veldereprijs en Akkerviooltje. Soorten als Rood zwenkgras, Jacobskruiskruid, Gewone reigersbek en Gewoon vogelpootje geven aan dat de bodem iets minder voedselrijk is dan bij een doorsnee

agrarisches grasland. In het noordoosten is een deel recent doorgezaaid met gras. In het noordwesten is een veel schraler gedeelte met Bochtige smele, Pilzegge en hier en daar wat Struikhei. Hier heeft bestrating gelegen, die inmiddels is verwijderd. Het perceel is omgeven door bos, met name Omorica spar.

Historie

In 1931 maakte deelgebied 3 onderdeel uit van een groter heideveld (waarvan ook deelgebied 2 deel uitmaakte). Op de topografische kaart van 1951 bestaat deelgebied 3 grotendeels uit grasland en in het zuidwesten voor een klein deel uit bos. In de directe nabijheid zijn grafheuvels aanwezig.

Bodem

De bodem van het grasland bestaat uit een donkere organische bovengrond van circa 30 cm, vervolgens een bruine inspoelingslaag van circa 20 cm en daaronder geel zand. Het geheel bestaat uit grof, grindrijk zand. De bodem behoort tot het bodemtype Holtpodzolgrond met grof zand met grind ondieper dan 40 cm beginnend (gY30 gt VII). In het bodemprofiel van het schrale gedeelte in het (noord)westen van het perceel is goed te zien dat hier een laag zand van circa 40 cm is opgebracht. Dit verklaart de schrale, heideachtige vegetatie die hier is ontstaan.

Beoogde ontwikkeling

Volgens het compensatieplan wordt hier heischraal grasland ontwikkeld (2,10 ha). Voor het noordelijk deel, bij de schuren, en het recent doorgezaaide deel aan de oostkant is het streeftype "grasland" (weide voor het houden van paarden). Het heischraal grasland zal worden omzoomd door coulissen van reeds aanwezig opgaand bos en boomgroepen (1,25 ha). Tussen de gebouwen komt een houtwal (0,05 ha). Vanuit de gebouwen worden enkele zichtlijnen aangebracht tot achter in het perceel.

Conclusie haalbaarheid

In het schrale deel in het (noord)oosten van het perceel, waar het zand is opgebracht, is de ontwikkeling naar heischraal grasland of heide al in gang gezet. Hier zijn geen inrichtingsmaatregelen meer nodig om een schrale vegetatie te realiseren.

In het overige deel waar heischraal grasland is gepland is verwijdering van de bovengrond nodig om dit streeftype te realiseren. Vanwege de aanwezige archeologische waarden is verwijderen van de bovengrond hier wellicht niet mogelijk. Door enkel maaien en afvoeren kan wel een matig voedselrijke, bloemrijke graslandvegetatie ontstaan, die op lange termijn kan overgaan in schraal grasland en een meerwaarde vormt voor insecten, kleine zoogdieren en vogels.

3.5 Deelgebied 4

Beschrijving deelgebied

Dit landbouwperceel is in maart/april bemest en ingezaaid met Rogge. Het perceel grenst aan twee zijden aan een

heideperceel en aan de andere twee kanten aan bos (Sitka spar).

Historie

Op de topografische kaarten van 1931 tot 1974 is deelgebied 4 een onderdeel van een heideveld. Tussen 1974 en 1985 is het omgevormd tot akker. Een deel van het heideveld is nog aanwezig, grenzend aan deelgebied 4.

Bodem

De bodem bestaat uit een donkere organische bovengrond van circa 30 cm, vervolgens een bruine inspoelingslaag van circa 20 cm en daaronder geel zand. Het geheel bestaat uit grof, grindrijk zand. De bodem behoort tot het bodemtype Holtpodzolgrond met grof zand met grind ondieper dan 40 cm beginnend (gY30 gt VII).

Beoogde ontwikkeling

Volgens het compensatieplan wordt hier droge heide ontwikkeld (1,15 ha) door verschrallingsbeheer. Langs de oostrand wordt struweel en een zoomvegetatie ontwikkeld (0,25 ha) door uitrasteren en spontane vestiging. In de zuidoosthoek wordt een natuurakker met oude akkergewassen aangelegd (0,10 ha), door ploegen en inzaaien.

Conclusie haalbaarheid

De ontwikkeling van droge heide is hier zeer goed mogelijk, gezien het feit dat het zeker tot 1974 nog heide was en de aanwezigheid van het aangrenzende heideveld. Het is wel de vraag of deze ontwikkeling mogelijk is door een verschrallingsbeheer. Voor deze ontwikkeling wordt verwijdering van de (bemeste) bovengrond aanbevolen. Voor de zoom- en mantelvegetatie is het de vraag in hoeverre spontane vestiging van gewenste inheemse soorten kan worden verwacht. Door de nabijheid van Sitkaspar wordt hier ook vestiging van deze soort verwacht. In elk geval is dus bij spontane ontwikkeling een goede nazorg nodig om ongewenste opslag te verwijderen. Wellicht kan door (gedeeltelijke) aanplant de vestiging van gewenste soorten op gang worden gebracht. Ontwikkeling van een natuurakker is goed mogelijk.

4 Toetsing aan de Flora- en faunawet

4.1 Voorkomen van beschermde soorten

Bestaande gegevens

Uit de gegevens van de NDFF blijkt dat in de omgeving van de Valouwe veel beschermde soorten en Rode-lijstsoorten voorkomen. De soorten die op grond van de NDFF in het plangebied zouden kunnen voorkomen zijn opgenomen in bijlage 4.

Naast de algemene soorten van tabel 1 betreft dit aan soorten van tabel 2: Damhert, Edelhert, Wild zwijn, Eekhoorn, Levendbarende hagedis, Steenanjer en Wilde marjolein. Soorten van tabel 3 die in de directe omgeving zijn waargenomen zijn Boommarter, verschillende vleermuissoorten, Gladde slang, Hazelworm, Zandhagedis, Heikikker, Rugstreeppad, Heideblauwtje en verschillende vogelsoorten.

Voor de meeste soorten geldt dat een vlak wordt aangegeven waarbinnen de soort is waargenomen. Vaak is dit vlak groter dan het landgoed of ligt deels in en deels buiten het landgoed. Het is dus lastig met alleen deze gegevens te bepalen welke soorten daadwerkelijk op het landgoed zijn waargenomen en al helemaal of ze ook in de vier deelgebieden voorkomen. Voor de plantensoorten is bij het terreinbezoek vastgesteld of de soorten er voorkomen. Voor de faunasoorten is op grond van het biotoop ingeschat of de vier deelgebieden voor deze soorten een functie vervullen.

Terreinbezoek

Bij het terreinbezoek zijn in de vier deelgebieden geen beschermde **plantensoorten** waargenomen en deze worden daar ook niet verwacht. Dit geldt overigens ook voor de Rode-lijstsoorten aan planten, paddenstoelen en mossen. De deelgebieden 2 en 4 zijn recent afgegraven of geploegd en daardoor ongeschikt. Ook in de relatief voedselrijke vegetatie van de deelgebieden 1 en 2 worden deze soorten niet verwacht.

Ook voor **reptielen** als Zandhagedis, Levendbarende hagedis, Hazelworm en Gladde slang zijn de deelgebieden op dit moment nog ongeschikt. Dit geldt ook voor **amfibieën** als Heikikker.

De deelgebieden 1 en 3 kunnen gebruikt worden door kleine **zoogdieren** als Konijn, Haas, Egel, Mol, Wezel en verschillende soorten muizen. Dit zijn licht beschermde soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet, waarvoor bij ruimtelijke ingrepen een vrijstelling geldt. Van Das zijn in de omgeving van het plangebied geen waarnemingen bekend. Overige, zwaarder beschermde zoogdieren worden hier niet verwacht.

In de deelgebieden worden geen verblijfplaatsen van **vogels** verwacht. De deelgebieden 1 en 3 zouden een functie kunnen hebben als onderdeel van een foeragegebied voor vogels, maar zullen hiervan geen essentieel onderdeel vormen.

Beschermde **insecten en overige soorten** worden hier niet verwacht. Er zijn geen nesten van Rode bosmier in of langs de deelgebieden aanwezig.

4.2 Effecten van de voorgenomen maatregelen

In de deelgebieden 2 en 4 hebben de voorgenomen maatregelen geen (tijdelijke of permanente) negatieve effecten op beschermde soorten, omdat de deelgebieden momenteel geen functie hebben voor beschermde soorten.

In de deelgebieden 2 en 3 kunnen bij maatregelen als ploegen of de bovengrond verwijderen hooguit enkele algemene soorten van tabel 1 worden verstoord. Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ingrepen een vrijstelling.

Op de langere termijn kunnen de voorgenomen maatregelen door uitbreiding van het leefgebied permanente positieve effecten hebben op soorten als Zandhagedis, Levendbarende hagedis, Hazelworm, Gladde slang, Heideblauwtje, Rode bosmier en verschillende vogelsoorten van heide en bosranden.

4.3 Conclusie

Er zijn geen redenen voor het uitvoeren van nader onderzoek naar beschermde soorten. Voor uitvoering van het compensatieplan zijn geen mitigerende maatregelen nodig. Er is geen ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

5 Toetsing aan de Natuurbeschermingswet

5.1 Voorkomen van beschermde habitattypen en soorten

Bijlage 5 bevat de habitattypen en soorten waarvoor de Veluwe is aangewezen. In de vier deelgebieden komen geen beschermde habitattypen voor.

Onderstaande waarnemingen van soorten zijn afkomstig uit de NDFF. De overige soorten waarvoor de Veluwe is aangewezen zijn hier niet waargenomen.

Van Wespendif zijn meerdere waarnemingen gedaan, onder meer op het aangrenzende landgoed De Valouwe. Het plangebied zal daarom onderdeel uitmaken van het leefgebied van de Wespendif. De deelgebieden hebben momenteel nog weinig waarde voor de Wespendif, omdat ze graag in bos of bij struweel of bomen foerageren. Na inrichting zullen de deelgebieden wellicht wel geschikt worden als foerageergebied.

Van Zwarte specht zijn meerdere waarnemingen gedaan op het landgoed, vooral aan de noordkant van het landgoed. De deelgebieden hebben momenteel nog weinig waarde voor de Zwarte specht, omdat ze nog niet zo geschikt zijn voor mieren. Na inrichting zullen vooral de bosranden wellicht geschikter worden voor Rode bosmier en daarmee ook als foerageergebied voor Zwarte specht.

Van Boomleeuwerik zijn waarnemingen gedaan op het landgoed (onbekend waar op het landgoed). De deelgebieden hebben momenteel nog weinig waarde voor de Boomleeuwerik. Na inrichting zullen vooral de deelgebieden 2 en 4 als heidegebieden wellicht geschikt worden als leefgebied.

Nachtzwaluw is waargenomen op het aangrenzende landgoed De Valouwe. De deelgebieden hebben momenteel nog weinig waarde voor de Nachtzwaluw. Na inrichting zullen vooral de deelgebieden 2 en 4 als heidegebieden wellicht geschikt worden als leefgebied.

Van Roodborsttapuit zijn waarnemingen gedaan op de centrale heide van het landgoed. De deelgebieden hebben momenteel nog weinig waarde voor de Roodborsttapuit. Na inrichting zullen vooral de deelgebieden 2 en 4 als heidegebieden wellicht geschikt worden als leefgebied.

5.2 Effecten van de voorgenomen maatregelen

De effecten van de ingreep zijn getoetst volgens de "Effectenindicator Natura 2000-gebieden" (Alterra, 2005, www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicator.aspx). Hierin wordt getoetst op onderstaande factoren:

- Verlies van oppervlakte
- Chemische factoren (verzuring, vermeting, verzoeting, verzilting, verontreiniging)
- Fysische factoren (verdroging, vernatting, verandering stroomsnelheid, verandering overstromingsfrequentie, verandering dynamiek substraat)
- Versturende factoren (geluid, licht, trillingen)

- Verstoring door mensen
- Mechanische effecten (betreding, luchtwervelingen, golfslag)
- Ruimtelijke factoren (barrièrewerking, versnippering)
- Introductie van gebiedsvreemde soorten

De voorgenomen maatregelen hebben voor geen van deze factoren negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Omdat de deelgebieden momenteel nog weinig waarde voor de Natura2000 habitattypen en soorten is er zelfs geen sprake van tijdelijke negatieve effecten als versturende factoren of verstoring door mensen tijdens de ingreep.

Op de langere termijn kunnen de voorgenomen maatregelen door ontwikkeling van het habitatype of uitbreiding van het leefgebied permanente positieve effecten hebben op het habitatype H4030 Droge heide en de soorten Wespandief, Zwarte specht, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw en Roodborsttapuit.

Er is geen sprake van cumulatieve effecten of externe werking.

5.3 Conclusie

Er zijn geen redenen voor het uitvoeren van nader onderzoek naar beschermde waarden. Voor uitvoering van het compensatieplan zijn geen mitigerende maatregelen nodig. Er is geen vergunning van de Natuurbeschermingswet nodig.

6 Toetsing aan het Gelders Natuurnetwerk (GNN)

6.1 Voorkomen van wezenlijke kenmerken en waarden

De Kernkwaliteiten en ontwikkelingsdoelen voor het Gelders Natuur Netwerk (GNN, voorheen EHS) zijn vastgelegd in de bijlagen 6 en 7 van de Omgevingsverordening Gelderland (Provincie Gelderland, 2013).

Voorgenomen ontwikkelingen dienen volgens de verordening te worden getoetst op negatieve effecten op de kernkwaliteiten, samenhang en oppervlakte van het GNN en op de milieuecondities ecologische samenhang, stilte, donkerte, openheid en rust.

In paragraaf 4.3.1.2 van de Omgevingsvisie Gelderland (Provincie Gelderland, 2014) is dit als volgt verwoord:

“Omgang met kernkwaliteiten

Bij de beoordeling van de effecten op kernkwaliteiten in het GNN is het van belang dat de oppervlakte en ecologische samenhang niet worden aangetast, of dat zij substantieel worden versterkt. Waar het geluidbelasting, licht en verstoring van rust betreft kan het voorkomen dat bij uitbreiding van een functie een beperkte toename van de betreffende hinder niet te vermijden is. Uitgangspunt is dat die beperkte aantasting zo veel mogelijk wordt voorkomen. Toch kan - in gevallen waarin dit niet mogelijk blijkt - een positief saldo worden bereikt door het oppervlakte natuur en de verbetering van de ecologische samenhang te vergroten.”

Kernkwaliteiten plangebied

Landgoed De Valouwe behoort tot deelgebied 118 “Driesprong Lunteren”. In figuur 2 zijn de kernkwaliteiten en ontwikkelingsdoelen voor dit deelgebied aangegeven.

Figuur 2. Kernkwaliteiten. Bron: Omgevingsverordening Gelderland (Provincie Gelderland, 2013)

ALGEMEEN	Nr.	118
	Gebiedsnaam	Driesprong - Lunteren
	kernkwaliteiten deelgebied natuur en landschap	• Onderdeel van grootschalig aaneengesloten gebied van droge, voedselarme bossen, zandverstuivingen en heide; hier vooral bos met relictten droge heide, veel recreatieve bebouwing • onderdeel van Nationaal Landschap Veluwe • onderdeel van Natura 2000-gebied Veluwe met de bijbehorende habitats en soorten • groot wild: m.n. edelherten, wilde zwijnen • leefgebied das • cultuurhistorische waarden van o.m. oude ontginningen en boerderijen • abiotiek: aardkundige waarden, kwel, bodem, grondwaterreservoir • rust, ruimte, donkerte • ecosysteemdiensten: recreatie, rust, drinkwater • houtproductie
	aardkundige waarden	+: Wekeromsche Zand; Stuwwal bij Oud Reemst; Sandr van Wolfheze; Eder heide en Ginkelse Heide; Stuwwal van Lunteren - Wageningen
	waardevol open gebied of verkaveling	+
	parel	-
ONTWIKKELINGSDOELEN	ontwikkelingsdoelen natuur en landschap GNN (omvorming, natuurontwikkeling)	• ontwikkeling oude bossen met bijbehorende flora en fauna • ontwikkeling heidevelden, droog en vochtig met vennen en jeneverbesstruwelen met bijbehorende flora en vegetatie • ontwikkeling bosranden en overgangen naar cultuurgronden, heide, zandverstuivingen en schrale graslanden • ontwikkeling uitwisseling met de omgeving en vermindering barrièrewerking N304 • ontwikkeling biotopen voor reptielen en amfibieën • ontwikkeling cultuurhistorische patronen en beheersvormen • ontwikkeling houtproductie en andere ecosysteemdiensten
	ontwikkelingsdoelen natuur en landschap Groene Ontwikkelingszone	• Meulunterse Eng: verbinding naar de Gelderse Vallei (model das) • ontwikkeling bosranden en overgangen naar cultuurgronden, heide en schrale graslanden • ontwikkeling uitwisseling met de omgeving en vermindering barrièrewerking N304 • ontwikkeling biotopen voor reptielen en amfibieën • ontwikkeling cultuurhistorische patronen en beheersvormen • ontwikkeling en andere ecosysteemdiensten
	ecologische verbindingen met evz-model	27. Lunterse Beek: (Veluwe - Utrechtse Heuvelrug): das

Van de genoemde kernkwaliteiten voor dit deelgebied zijn de volgende van toepassing op de vier deelgebieden van het plangebied:

- Onderdeel van grootschalig aaneengesloten gebied van droge, voedselarme bossen, zandverstuivingen en heide
- onderdeel van Nationaal Landschap Veluwe
- onderdeel van Natura 2000-gebied Veluwe met de bijbehorende habitats en soorten
- groot wild: m.n. edelherten, wilde zwijnen
- cultuurhistorische waarden (heide, akker)
- rust, ruimte, donkerte
- ecosysteemdiensten: recreatie, rust

Van de genoemde ontwikkelingsdoelen voor dit deelgebied zijn de volgende van toepassing op de vier deelgebieden van het plangebied:

- ontwikkeling heidevelden, met bijbehorende flora en vegetatie
- ontwikkeling bosranden en overgangen naar cultuurgronden, heide en schrale graslanden
- ontwikkeling uitwisseling met de omgeving
- ontwikkeling biotopen voor reptielen
- ontwikkeling cultuurhistorische patronen en beheersvormen

6.2 Effecten van de voorgenomen maatregelen

Kernkwaliteiten

De voorgenomen maatregelen in de vier deelgebieden hebben geen negatieve effecten op bovengenoemde kernkwaliteiten ook niet op de samenhang en de oppervlakte van het GNN. De voorgenomen maatregelen zullen juist positieve effecten hebben op onderstaande kernkwaliteiten:

- onderdeel van aaneengesloten gebied van bossen en heide: door toevoeging van areaal natuur raakt het gebied meer aaneengesloten;
- onderdeel van Natura 2000-gebied Veluwe met de bijbehorende habitats en soorten: er wordt habitattype toegevoegd;
- cultuurhistorische waarden: er wordt heide en akker met oude gewassen toegevoegd;
- samenhang: de samenhang wordt vergroot door toevoeging van areaal natuur;
- oppervlakte: de oppervlakte wordt vergroot door toevoeging van areaal natuur.

Milieucondities

De voorgenomen maatregelen zullen positieve effecten hebben op de ecologische samenhang. De stilte, donkerte, openheid en rust blijven gelijk aan de huidige situatie.

Compensatie

Het is geen verrassing dat de voorgenomen maatregelen positieve effecten zullen hebben op het GNN. In feite zijn deze maatregelen bedoeld als compensatie voor ontwikkelingen elders op het landgoed. In paragraaf 4.3.1.2 van de Omgevingsvisie Gelderland (Provincie Gelderland, 2014) is de compensatie als volgt verwoord:

“Compensatieplan

Bij uitbreiding of nieuwvestiging in het Gelders Natuurnetwerk (GNN) moet de initiatiefnemer een compensatieplan opstellen. Hierin moet worden beschreven welke maatregelen worden getroffen om ervoor te zorgen dat de nadelige effecten op de kernkwaliteiten zo veel mogelijk worden beperkt. Het plan geeft aan:

- welke compenserende maatregelen worden getroffen;
- hoe de mitigatie en compensatie worden uitgevoerd;
- hoe monitoring van en rapportage over de uitvoering van mitigatie en compensatie plaatsvinden.”

6.3 Conclusie

De voorgenomen maatregelen in de vier deelgebieden hebben enkel positieve effecten op het GNN.

7 Conclusies

Ecologische haalbaarheid

- Voor deelgebied 1 zijn de beoogde ontwikkelingen haalbaar. Ontwikkeling naar natuurlijk bos zou op deze oude boslocatie ook een optie zijn. Spontane ontwikkeling van een mantelvegetatie met de genoemde soorten is lastig. Wellicht kan (gedeeltelijke) aanplant worden overwogen.
- Zowel vanuit de historie als de huidige uitgangssituatie is het ontwikkelen van droge heide in deelgebied 2 zeker haalbaar.
- In deelgebied 3 is in het schrale deel in het (noord)oosten van het perceel, waar het zand is opgebracht, de ontwikkeling naar heischraal grasland of heide al in gang gezet. Hier zijn geen inrichtingsmaatregelen meer nodig om een schrale vegetatie te realiseren. In het overige deel waar heischraal grasland wordt nagestreefd is het de vraag of dit realiseerbaar is zonder verwijdering van de bovengrond. Door enkel maaien en afvoeren kan wel een matig voedselrijke, bloemrijke graslandvegetatie ontstaan.
- In deelgebied 4 is de ontwikkeling van droge heide is zeer goed mogelijk. Het is wel de vraag of deze ontwikkeling mogelijk is door een verschrallingsbeheer, zonder verwijdering van de (bemeste) bovengrond. Voor ontwikkeling van een mantelvegetatie kan wellicht (gedeeltelijke) aanplant worden overwogen. Ontwikkeling van een natuurakker is goed mogelijk.

Toetsing

- Tijdens de uitvoering van de maatregelen kunnen enkele algemene beschermde soorten van tabel 1 van de Flora- en Faunawet worden verstoord. Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ingrepen een vrijstelling. Er zijn geen redenen voor het uitvoeren van nader onderzoek naar beschermde soorten. Voor uitvoering van het inrichtingsplan zijn geen mitigerende maatregelen nodig. Er is geen ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.
- Op de langere termijn kunnen de voorgenomen maatregelen door uitbreiding van het leefgebied permanente positieve effecten hebben op soorten als Zandhagedis, Levendbarende hagedis, Hazelworm, Gladde slang, Heideblauwtje, Rode bosmier en verschillende vogelsoorten van heide en bosranden.
- De voorgenomen maatregelen hebben geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura2000 gebied. Er is geen sprake van cumulatieve effecten of externe werking.
- Op de langere termijn kunnen de voorgenomen maatregelen door ontwikkeling van het habitatype of uitbreiding van het leefgebied permanente positieve effecten hebben op het habitatype H4030 Droge heide en de soorten Wespindief, Zwarte specht, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw en Roodborsttapuit.
- De voorgenomen maatregelen in de vier deelgebieden hebben enkel positieve effecten op het Gelders Natuur Netwerk.

Literatuur en websites

Bosgroep Midden Nederland, 2007. *Landgoed De Valouwe: een ecologische beschrijving*. Bosgroep Midden Nederland, Ede.

Nieuwland Advies, 2012. *Toetsen in het kader van functieverandering van deelgebied van de Valouwe (gemeente Ede)*. Nieuwland Advies, Wageningen.

Provincie Gelderland, 2013. *Omgevingsverordening Gelderland*.

Provincie Gelderland, 2014. *Omgevingsvisie Gelderland*.

't Schoutenhuis, 2015. *Toelichting Inrichting nieuwe natuur op landgoed De Valouwe. Inclusief inrichtingskaarten*.

Websites:

Effectenindicator Alterra: www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicator

www.watwaswaar.nl

Bijlage 1 **Kaarten Inrichtingsplan**

(Bron: 't Schoutenhuis 2015)

Bijlage 2 Historische kaarten

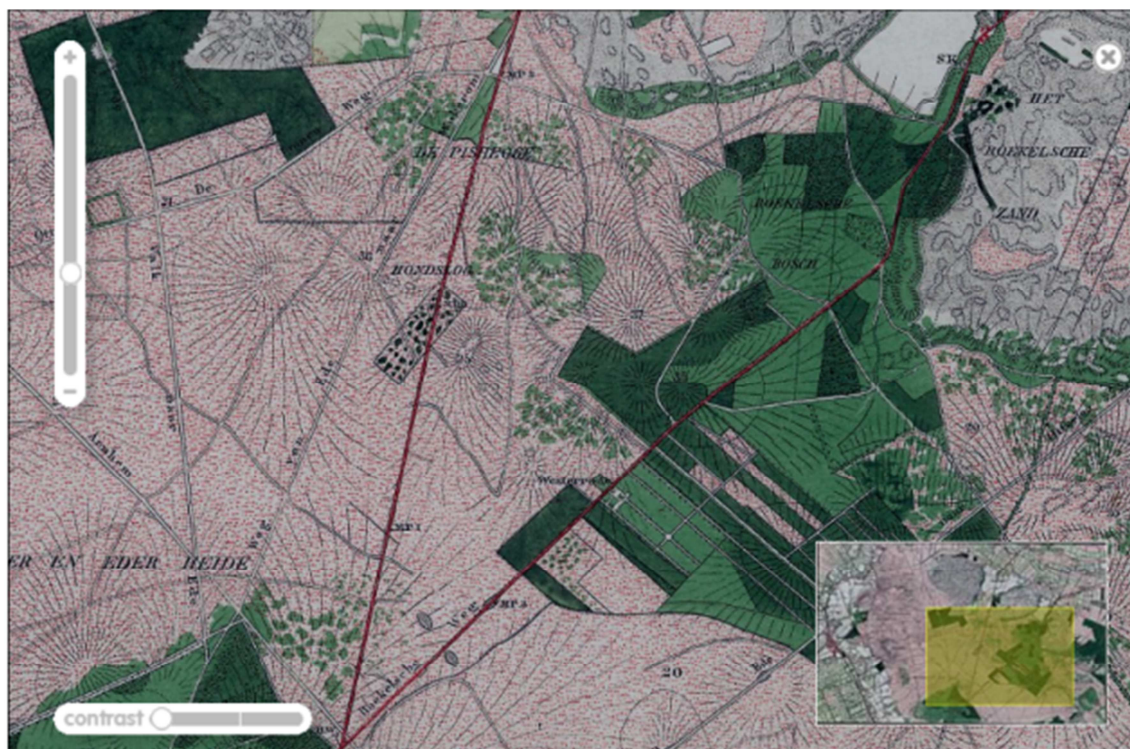
(Bron: www.watwaswaar.nl)

1830-1850 Militaire kaart

1872 Topografische militaire kaart

1897 Topografische militaire kaart

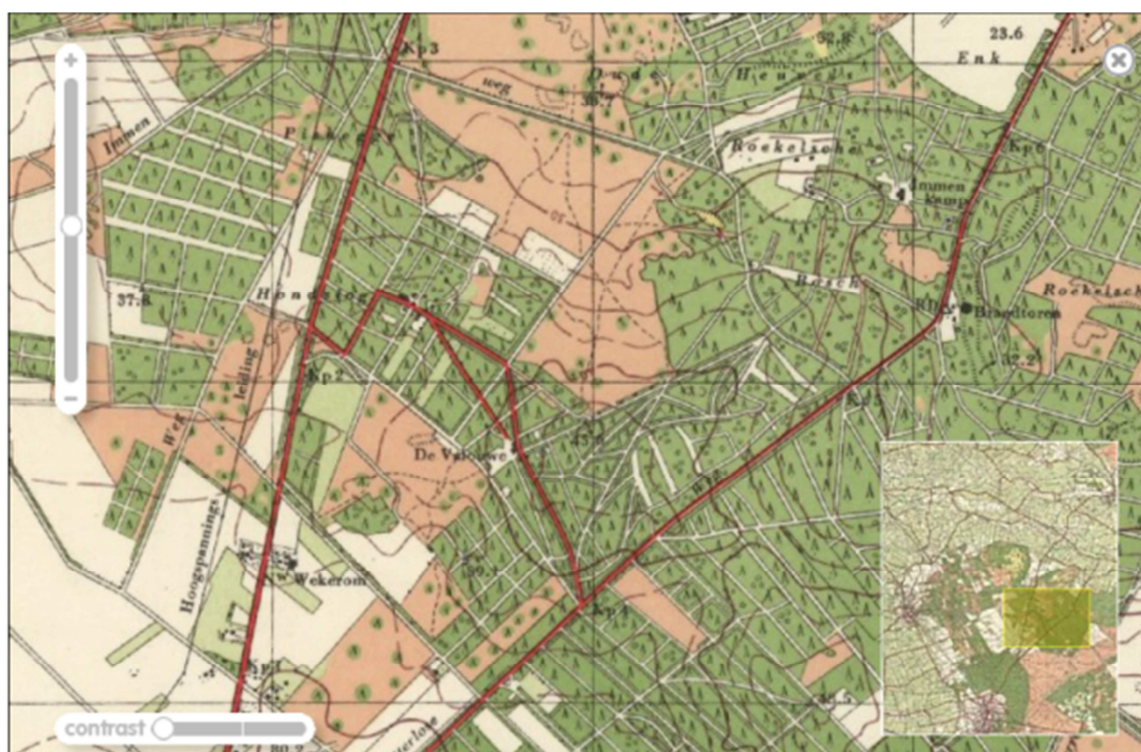
1908 Topografische militaire kaart

1926 Topografische militaire kaart

1931 Topografische militaire kaart

1951 Topografische kaart

1985 Topografische kaart

Bijlage 3 Bodemprofielen

deelgebied 1

deelgebied 2

deelgebied 3

deelgebied 3 schrale deel

deelgebied 4

Bijlage 4 Gegevens Nationale Databank Flora en fauna

Betreft: Beschermde soorten en Rode-lijstsoorten die zijn waargenomen in de omgeving van het plangebied.

Soort	Aantal	Rode Lijst	fwet tabel 1	fwet tabel 2	fwet tabel 3
Aardmuis	1		x		
Brede/Duinwespenorchis	2		x		
Bruine kikker	16		x		
Bunzing	1		x		
Dwergmuis	1		x		
Dwergspitsmuis	1		x		
Gewone pad	18		x		
Grasklokje	3		x		
Haas	8		x		
Kale bosmier	1		x		
Kleine watersalamander	14		x		
Konijn	13		x		
Ree	30		x		
Rosse woelmuis	1		x		
Tweekleurige bosspitsmuis	1		x		
Vos	3		x		
Wezel	1	Rode Lijst: Gevoelig	x		
Bosmuis	1		x		
Huisspitsmuis	1		x		
Veldmuis	1		x		
Mol	13		x		
Damhert	1			x	
Edelhert	1			x	
Eekhoorn	8			x	
Levendbarende hagedis	7	Rode Lijst: Gevoelig		x	
Steenanjer	3	Rode Lijst: Kwetsbaar		x	
Wild zwijn	4			x	
Wilde marjolein	4			x	
Aalscholver	1				x
Appelvink	17				x
Blauwe Kiekendief	1	Rode Lijst: Gevoelig			x
Blauwe Reiger	2				x
Boerenzwaluw	9	Rode Lijst: Gevoelig			x
Bonte Vliegenvanger	1				x
Boomklever	34				x
Boomkruiper	25				x
Boomleeuwerik	27				x
Boommarter	45	Rode Lijst: Kwetsbaar			x
Boompieper	25				x

Boomvalk	1	Rode Lijst: Kwetsbaar			x
Bosuil	5				x
Buizerd	44				x
Ekster	1				x
Fitis	11				x
Fluiter	5				x
Gaai	13				x
Geelgors	18				x
Gewone grootoorvleermuis	1				x
Gewone/Grijze grootoorvleermuis	1				x
Gierzwaluw	4				x
Gladde slang	1	Rode Lijst: Bedreigd			x
Glanskop	15				x
Goudhaan	36				x
Goudvink	10				x
Grasmus	6				x
Graspieper	3	Rode Lijst: Gevoelig			x
Grauwe Vliegenvanger	5	Rode Lijst: Gevoelig			x
Groene Specht	23	Rode Lijst: Kwetsbaar			x
Groenling	9				x
Grote Bonte Specht	50				x
Grote Lijster	9				x
Havik	8				x
Hazelworm	3				x
Heggenmus	5				x
heideblauwtje	3	Rode Lijst: Gevoelig			x
Heikikker	5				x
Holenduif	6				x
Houtduif	16				x
Houtsnip	2				x
Huismus	2	Rode Lijst: Gevoelig			x
Huiszwaluw	2	Rode Lijst: Gevoelig			x
Keep	9				x
Kievit	2				x
Klaapekster	1	Rode Lijst: Ernstig Bedreigd			x
Kleine Bonte Specht	5				x
Kneu	2	Rode Lijst: Gevoelig			x
Koekoek	1	Rode Lijst: Kwetsbaar			x
Kolgans	1				x
Koolmees	20				x
Koperwiek	1				x
Kraanvogel	1				x
Kramsvogel	4	Rode Lijst: Gevoelig			x
Kruisbek	9				x
Kuifmees	29				x

Kwartel	1			x
Laatvlieger	1	Rode Lijst: Kwetsbaar		x
Matkop	10	Rode Lijst: Gevoelig		x
Merel	20			x
Nachtzwaluw	1	Rode Lijst: Kwetsbaar		x
Paapje	1	Rode Lijst: Bedreigd		x
Patrijs	2	Rode Lijst: Kwetsbaar		x
Pimpelmees	15			x
Putter	8			x
Raaf	7	Rode Lijst: Gevoelig		x
Ransuil	1	Rode Lijst: Kwetsbaar		x
Rietgors	1			x
Roek	1			x
Roodborst	25			x
Roodborsttapuit	12			x
Rosse vleermuis	4	Rode Lijst: Kwetsbaar		x
Rugstreeppad	1	Rode Lijst: Gevoelig		x
Ruige dwergvleermuis	1			x
Sijs	14			x
Sperwer	7			x
Spreeuw	5			x
Staartmees	10			x
Stormmeeuw	1			x
Tjiftjaf	17			x
Torenavalk	4			x
Tuinfluit	3			x
Veldleeuwerik	3	Rode Lijst: Gevoelig		x
Vink	28			x
Vuurgoudhaan	13			x
Wespendief	6			x
Wilde Eend	1			x
Winterkoning	21			x
Witgat	1			x
Witte Kwikstaart	9			x
Zandhagedis	10	Rode Lijst: Kwetsbaar		x
Zanglijster	22			x
Zomertortel	5	Rode Lijst: Kwetsbaar		x
Zwarte Kraai	15			x
Zwarte Mees	15			x
Zwarte Specht	34			x
Zwartkop	13			x
Blauwvleugelsprinkhaan	12	Rode Lijst: Kwetsbaar		
Borstelgras	2	Rode Lijst: Gevoelig		
Bosdroogbloem	10	Rode Lijst: Gevoelig		
bruin blauwtje	67	Rode Lijst: Gevoelig		
Bruine bekerzwam	2	Rode Lijst: Kwetsbaar		
Bruine ringboleet	2	Rode Lijst: Kwetsbaar		

bruine vuurvliinder	115	Rode Lijst: Kwetsbaar			
Bruine winterjuffer	5	Rode Lijst: Bedreigd			
Dennenslijmkop	2	Rode Lijst: Bedreigd			
Duivelsbroodrussula	2	Rode Lijst: Kwetsbaar			
Dwergviltkruid	9	Rode Lijst: Gevoelig			
Grondster	8	Rode Lijst: Gevoelig			
groot dikkopje	24	Rode Lijst: Gevoelig			
Hanenkam	4	Rode Lijst: Kwetsbaar			
Heideknotszwam	2	Rode Lijst: Bedreigd			
heivliinder	90	Rode Lijst: Gevoelig			
Hondsviooltje	11	Rode Lijst: Gevoelig			
Klein schorssteeltje	5	Rode Lijst: Gevoelig			
Klein warkruid	3	Rode Lijst: Kwetsbaar			
kleine parelmoervliinder	11	Rode Lijst: Kwetsbaar			
Kogelhoutskoolzwam	2	Rode Lijst: Kwetsbaar			
Kruipbrem	5	Rode Lijst: Kwetsbaar			
Oorlepelzwam	2	Rode Lijst: Kwetsbaar			
Sikkelsprinkhaan	11	Rode Lijst: Gevoelig			
Stekelbrem	11	Rode Lijst: Gevoelig			
Stinkende russula	1	Rode Lijst: Bedreigd			
Vertakt bekermos	2	Rode Lijst: Kwetsbaar			
Waiertje	2	Rode Lijst: Kwetsbaar			
Zoemertje	3	Rode Lijst: Kwetsbaar			

Bijlage 5 Habitattypen en soorten Natura2000 Veluwe

Habitattypen

Code	Omschrijving	Doelstelling
H2310	Psammofiele heide (stuifzandheiden) met <i>Calluna</i> en <i>Genista</i>	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H2320	Psammofiele heide met <i>Calluna</i> en <i>Empetrum nigrum</i> (binnenlandse kraaiheibegroeiingen)	Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit
H2330	Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> -soorten op landduinen	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
H3130	Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het <i>Littorelletalia uniflorae</i> en/of <i>Isoëto -Nanjuncetea</i> (zwakgebufferde vennen)	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en kwaliteit
H3160	Dystrofe natuurlijke poelen (vennen) en meren	Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit
H3260	Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het <i>Ranunculion fluitantis</i> en het <i>Callitrichio-Batrachion</i>	Uitbreiding verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en rivieren met waterplanten.
H4010	Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden
H4030	Droge Europese heide	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
H5130	<i>Juniperus communis</i> -formaties in heide of kalkgrasland	Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit
H6230	Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)*	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
H6410	Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (<i>Molinion caeruleae</i>)	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
H7110	Actief hoogveen*	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.actieve hoogvenen
H7150	Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i>	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
H9120	Beuken-Eikenbossen met hulst	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
H9160A	Eiken-Haagbeukenbos	
H9190	Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met <i>Quercus robur</i>	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
H91E0	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit

Soorten

Soortgroep	Code	Soort	Instandhoudingsdoelstelling
Insecten	H1042	Gevlekte witsnuitlibel	Uitbreiding verspreiding, omvang, verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie >500 individuen
	H1083	Vliegend hert	Omvang, verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populaties
Vissen	H1096	Beekprik	Omvang, verbetering kwaliteit leefgebied voor

			uitbreiding populaties
	H1163	Rivierdonderpad	Omvang, verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populaties
Amfibieën	H1166	Kamsalamander	Behoud verspreiding, omvang, kwaliteit leefgebied voor behoud populatie
Zoogdieren	H1318	Meervleermuis	Omvang, verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populaties
Flora	H1831	Drijvende waterweegbree	Behoud, verspreiding, omvang, kwaliteit biotoop voor behoud populatie
Vogels	A072	Wespendief	Behoud omvang kwaliteit leefgebied 100 paren
	A224	Nachtzwaluw	Behoud omvang kwaliteit leefgebied 610 paren
	A229	Ijsvogel	Behoud omvang kwaliteit leefgebied 30 paren
	A233	Draaihal	Behoud omvang kwaliteit leefgebied 50 paren
	A236	Zwarte specht	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 400 paren
	A246	Boomleeuwrik	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 2.400 paren
	A255	Duinpieper	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 33 paren
	A276	Roodborsttapuit	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 1.000 paren
	A277	Tapuit	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 100 paren
	A338	Grauwe klauwier	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 40 paren